

การประเมินโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโรงเรียน ตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13

กาญจนา ทองเนตร¹, พรรณี สุวดี², ดวงใจ ชนะสิทธิ์³

^{1,2,3}สาขาการบริหารการศึกษา สังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม,

Email : kajana241027@gmail.com

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และนักเรียน ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 จำนวน 166 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง และผู้ที่ตอบแบบสัมภาษณ์ คือ ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. โครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา มีการดำเนินงานโดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผลกระทบ ด้านกระบวนการ ด้านผลลัพธ์ และด้านตัวป้อน ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา โรงเรียนควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคเอกชน ผู้ปกครอง และศิษย์เก่า ควรพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้เหมาะกับการจัดการเรียนการสอนทางไกล ควรพัฒนาครูที่สอนวิชาภาษาอังกฤษ และควรจัดกิจกรรมแข่งขันทักษะทางวิชาการภายในโรงเรียน ตลอดจนควรเสนอให้หน่วยงานต้นสังกัดจัดสรรอัตรากำลังครูให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน และส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสพัฒนาตนเอง

คำสำคัญ: โครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา, โครงการพระราชดำริ, โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

An Evaluation of Education Quality Promotion Project Based on Her Royal Highness Princess Mahachakri Sirindhorn's Initiation in the Border Patrol Police's School under Border Police Sub – Division 13

Kanjana Thongnate¹, Pannee Suwatthee², Duangjai Chanasid³

^{1,2,3} Branch Master of Education Thesis in Educational Administration of under the
Nakhon Pathom Rajabhat University
Email : kajana241027@gmail.com

Abstract

The objectives of this research were to: 1) evaluate the education quality promotion project based on Her Royal Highness Princess Mahachakri Sirindhorn's initiation in the border patrol police's school under border patrol police sub-division 13; and 2) study the guidelines for developing the procedure of education quality promotion project based on Her Royal Highness Princess Mahachakri Sirindhorn's initiation in the border patrol police's school under border patrol police sub-division 13. The research informants consisted of 2 groups. The first group was the questionnaire respondents selected by purposive sampling including 166 administrators, teachers and students. The second group was interview respondents, selected by purposive sampling including 15 heads of basic educational institution committee. The research instruments were questionnaire and semi-structured interview developed by the researcher with IOC content validity between 0.67-1.00, and with internal consistency reliability coefficients at 0.97 and 0.88. Statistical analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis. The investigation found:

1) the overall level of the procedure of education quality promotion project was at a high level, with the highest mean on 'impact', followed by 'process', 'outcome and input', respectively; and

2) the guidelines for developing the procedure of education quality promotion project were outlined as: (1) create alliance network with private sectors, parents and alumni, (2) develop information technology system for long-distance learning, and (3) support English language teachers, promote academic expertise, enhance internal competition within schools, and advise the border patrol police sub-division to increase the number of teachers, as well as creating opportunities for the career.

Keywords: Quality Education, Royal Project, The Border Patrol Police

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาคนให้คนมีคุณภาพ ดังพระราชดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ได้พระราชทานไว้กับหน่วยงานสนองโครงการพระราชดำริฯ เกี่ยวกับแนวโน้มการจัดการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ความตอนหนึ่งว่า “...การศึกษา คือ การพัฒนาคน พัฒนาชาติ ให้คนมีความรู้ที่จะสามารถสร้างคนให้มีความรู้ทางเศรษฐกิจและสังคมสูงขึ้น สร้างชาติให้มีความสุขและรุ่งเรืองได้...” (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.), 2558 : 11) จากพระราชดำรัสดังกล่าวจะเห็นว่า พระองค์ทรงให้ความสำคัญกับการพัฒนาสังคมของประเทศ โดยใช้กระบวนการศึกษาเป็นเครื่องมือเสริมพลังให้กับกลุ่มคนผู้ด้อยโอกาส โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงริเริ่มงานโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เมื่อปี พ.ศ. 2523 ซึ่งเป็นโรงเรียนตามพระราชดำริ และในพระอุปการะของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เพื่อสอนหนังสือให้แก่ชาวเขาและประชาชนที่อาศัยอยู่ห่างไกลการคมนาคม ด้วยทรงมีจุดมุ่งหมายให้ผู้ที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารห่างไกลความยากลำบากได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พระองค์ท่านได้ทรงกำหนดโครงการพัฒนาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนให้สอดคล้องกับปัญหาของพื้นที่ที่มีความหลากหลาย โดยมีกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนเป็นแกนหลักในการดำเนินงานตลอดจนมีผู้เชี่ยวชาญของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมดำเนินงานเป็นการพัฒนาแบบ “องค์รวม” ที่ครอบคลุมทั้งในด้านสุขภาพ การศึกษา อาชีพ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยทรงดูแลตั้งแต่ทารกในครรภ์มารดาไปจนถึงเด็กวัยเรียนและเยาวชน ซึ่งโครงการตามพระราชดำริ

ที่ดำเนินงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีจำนวนทั้งสิ้น 8 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน 2) โครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน 3) โครงการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยแม่และเด็กในถิ่นทุรกันดาร 4) โครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา 5) โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ 6) โครงการฝึกอาชีพ 7) โครงการส่งเสริมสหกรณ์ และ 8) โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริระยะที่ 4 พ.ศ.2550-2559 (สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2552 : 1)

ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานเป็นครูผู้สอน ซึ่งรับผิดชอบงานฝ่ายวิชาการของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 จึงสนใจที่จะศึกษาระเบียบวิธีวิจัยเชิงประเมิน (evaluation research) โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินด้วยแบบจำลองการประเมินเชิงระบบ (system approach) ของ Katz and Kahn (1996 อ้างถึงใน วีรวุฒิ อิมสำราญ, 2553 : 6-7) มาใช้ในการประเมินโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโรงเรียน ตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 ซึ่งยังไม่ปรากฏว่ามีการประเมินในรูปแบบนี้มาก่อน ผลจากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยคาดว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและครูผู้สอน ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้ไปปรับปรุง การดำเนินงานโครงการให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13

ระเบียบวิธีวิจัย

วิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation Research) และพรรณนา (descriptive research) มีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยได้ใช้ประชากรเป็นผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน และประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 181 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน จำนวน 15 คน ครูผู้สอนทั้งหมดของแต่ละโรงเรียน จำนวน 106 คน และตัวแทนนักเรียน โดยเลือกจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 ที่มีผลการเรียนดี โรงเรียนละ 3 คน จำนวน 45 คน รวมทั้งสิ้น 166 คน และกลุ่มผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จะประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา โดยเลือกจากผู้ที่มีตำแหน่งเป็นประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับวิจัยครั้งนี้มี 3 ชุด เป็นแบบสอบถาม จำนวน

2 ชุด และแบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ชุด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ใช้สอบถามความคิดเห็นผู้บริหารและครูผู้สอน ที่มีต่อการดำเนินงานโครงการฯ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

1) สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามด้านเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist) จำนวน 5 ข้อ

2) สอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ได้ประเมินในด้านตัวบ่งชี้ ด้านกระบวนการ ด้านผลลัพธ์ และด้านผลกระทบ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) โดยกำหนดค่าคะแนน 5 ระดับ จำนวน 60 ข้อ

ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ใช้สอบถามความคิดเห็นนักเรียนที่มีต่อการดำเนินโครงการฯ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

1) สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามด้านเพศ อายุ และระดับชั้นที่เรียน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist) จำนวน 3 ข้อ

2) สอบถามเกี่ยวกับการประเมินโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ประเมินสรุปผลหลังการดำเนินงาน ผลลัพธ์ และผลกระทบ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน (rating scale) กำหนดค่าคะแนน 5 ระดับ จำนวน 19 ข้อ

ชุดที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา การดำเนินงานโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ใช้ในการสัมภาษณ์ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 ข้อ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปโดยใช้ค่าสถิติ ดังนี้

1) การวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

2) การวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์แปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของ Best (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 121)

3) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ใช้ค่าความถี่ในการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) แล้วนำเสนอเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการประเมินโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยตารางประกอบการบรรยาย จำแนกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า สถานภาพ ส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 121 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 57.90 อายุระหว่าง 30-40 ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 42.98 มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 56.20 มีตำแหน่งหน้าที่เป็นครูผู้สอน จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 87.60 และมีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 51.20 และพบว่าสถานภาพส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็น

นักเรียน จำนวน 45 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 51.10 อายุระหว่าง 10-15 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 91.10 คน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา พบว่า ด้านผลกระทบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.99, S.D. = 0.50) รองลงมาคือ ด้านกระบวนการ ($\bar{X}$ = 3.85, S.D. = 0.49) และด้านผลลัพธ์ ($\bar{X}$ = 3.84, S.D. = 0.51) ส่วนด้านตัวป้อน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 3.83, S.D. = 0.49) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนา การดำเนินงานโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา สรุปได้ดังนี้ 1) ด้านตัวป้อน (Input: I) ประเด็นทรัพยากรการเงินในข้อที่เกี่ยวกับโรงเรียนได้รับเงินบริจาคจากหน่วยงานอื่นเพื่อช่วยเหลือกิจกรรมในโครงการอย่างต่อเนื่อง พบว่า โรงเรียนควรเสนอความต้องการกับทางภาคเอกชนขอรับการสนับสนุนงบประมาณดำเนินกิจกรรมโครงการ ควรใช้ระบบโรงเรียนคู่พัฒนาให้การสนับสนุนงบประมาณดำเนินกิจกรรมโครงการ และควรมีการสร้างเครือข่ายกับผู้ปกครองและศิษย์เก่าให้การสนับสนุนงบประมาณดำเนินกิจกรรมโครงการ 2) ด้านกระบวนการ (Process: P) ในประเด็นการจัดการเรียนการสอนทางไกลในข้อที่เกี่ยวกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนทางไกลได้เป็นอย่างดี พบว่า โรงเรียนควรพัฒนาด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้เหมาะกับการจัดการเรียนการสอนทางไกล ควรขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาช่วยพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และควรจัดหาวัสดุและอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีมาจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอ 3) ด้านผลลัพธ์ (Output: O) ในประเด็นความรู้และทักษะที่จำเป็นของนักเรียนในข้อที่เกี่ยวกับนักเรียนได้

พัฒนาความรู้และทักษะวิชาภาษาอังกฤษด้านการอ่าน การเขียน สูงขึ้น พบว่า โรงเรียนควรขอสนับสนุนบุคลากรที่สำเร็จสาขาวิชาภาษาอังกฤษโดยตรง ควรพัฒนาครูผู้สอนโดยการจัดอบรมการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ และควรพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและการสอนเพิ่มเติมนอกเวลาเรียน และ 4) ด้านผลกระทบ (Impact: I) ในประเด็นการได้รับรางวัล/ชื่อเสียงเกียรติยศ ในข้อที่เกี่ยวข้องครูและนักเรียนได้รับรางวัลความเป็นเลิศทางวิชาการสามารถสร้างชื่อเสียงให้โรงเรียนได้อย่างภาคภูมิใจ พบว่า โรงเรียนควรจัดกิจกรรมแข่งขันทักษะทางวิชาการภายในโรงเรียน หน่วยงานต้นสังกัดควรเพิ่มบุคลากรให้เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน และควรมีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้พัฒนานตนเอง

อภิปรายผล

1. การประเมินโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ ดังนี้

1.1 การประเมินโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาฯ ด้านตัวป้อน (Input: I) โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า ประเด็นทรัพยากรมนุษย์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในจำนวน 4 ประเด็น และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อนั้นพบว่า ผู้บริหารและ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ มีความเห็นว่า ครูมุ่งมั่นทุ่มเทในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา คุณภาพผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ครูพึงพอใจในการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมโครงการฯ ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน และโรงเรียนมีการจัดอาคารสถานที่ได้ปลอดภัยเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอน ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธาณี ภูติกา (2550 : 102-103) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง

การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการตามพระราชดำริ ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ของประชาชนในเขตรับผิดชอบของกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน ที่ 24 ผลการวิจัยพบว่า ด้านโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ในการสนับสนุนสิ่งจำเป็นในการปรับปรุงอาคารตลอดจนสิ่งแวดล้อมเพื่อเกื้อหนุน ให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา การรณรงค์การพัฒนาโรงเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมในการเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สราวุธ เมื่อบสน (2554 : 126-127) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการแข่งขันความเป็นเลิศทางวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ด้านปัจจัยนำเข้าพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความเหมาะสมด้านวัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่เหมาะสมกับบุคลากร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

1.2 การประเมินโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาฯ ด้านกระบวนการ (Process: P) โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า ประเด็นการปรับปรุงอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในจำนวน 7 ประเด็น และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อนั้นพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากสถาบันการศึกษาอื่น เพื่อช่วยพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งโรงเรียนยังมีการจัดกิจกรรมการเกษตรเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนทางอาชีพอย่างยั่งยืน และครูได้มีโอกาสเข้ารับการอบรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้จึงสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิไลพรรณ เสรีวัฒน์ (2555 : 219) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินเชิงระบบโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลผลการวิจัยพบว่า ในด้านกระบวนการ

เกี่ยวกับการปฏิบัติตามแนวนโยบายการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานสากลมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ งามอาจ นัยพัฒน์ (2549 : 115) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องประเมินโครงการภายใต้แผนงานพัฒนาเด็กเล็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี: กรณีศึกษาการดำเนินงานตามโครงการ ณ โรงเรียน ดชด. บ้านถ้ำหิน อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี พบว่า ผู้บริหาร ครูโครงการฯ นักเรียน มีความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน โดยมีการขอรับการสนับสนุนจากสถานศึกษาหรือหน่วยงานภายนอกให้เข้ามาช่วยเหลือนักเรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ภายในโรงเรียน และพบว่า การดำเนินโครงการนี้มีความก้าวหน้าขึ้นจากในอดีตและมีส่วนส่งเสริมคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสำหรับการพัฒนาครูผู้สอน มีความเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับแนวคิดและวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

1.3 การประเมินโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาฯ ด้านผลลัพธ์ (Output: O) โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า ประเด็นพัฒนาการของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในจำนวน 2 ประเด็น และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อนั้นพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า นักเรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะวิชาภาษาไทยด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียนสูงขึ้น นักเรียนให้ความสนใจในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น และนักเรียนรับผิดชอบหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมากขึ้น ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญทิพย์ กลิ่นทุม (2553 : 106-109) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องโครงการรณรงค์การอ่านของโรงเรียนวัดหนองสองห้อง

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินโครงการรณรงค์การอ่านตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองในด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการและด้านผลผลิตอยู่ในระดับมาก

1.4 การประเมินโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาฯ ด้านผลกระทบ (Impact: I) โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า ประเด็นความพึงพอใจของชุมชน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในจำนวน 3 ประเด็น และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อนั้นพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ครูมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมโครงการฯ นักเรียนเรียนรู้งานตามกิจกรรมโครงการอย่างมีความสุข และนักเรียนพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมโครงการฯ ข้อค้นพบ จากการวิจัยครั้งนี้จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลพรรณ เสรีวัฒน์ (2555 : 219) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องโครงการประเมินเชิงระบบโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล พบว่า ผู้บริหาร ครู นักเรียนได้รับเกียรติบัตร รางวัล และได้ร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้สำคัญต่าง ๆ ในทุกระดับเพิ่มขึ้น ได้รับคำยกย่องจากสื่อต่าง ๆ และจากชุมชน ผู้ปกครองพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนมาตรฐานสากล ให้ความไว้วางใจและเห็นความสำคัญในการเตรียมบุตรหลานเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผ่องพรรณ ดรัมย์คลกุล และอารีรัตน์ ภาคพิศเจริญ (2551 : 633-641) ได้ทำการวิจัยเรื่องวิธีปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาและการพัฒนาครูตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี: กรณีศึกษาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านต้นมะม่วง พบว่า ครูตำรวจตระเวนชายแดนที่เข้าสู่อาชีพครูด้วยการสมัครใจโดยโอนย้ายจากฝ่ายความมั่นคงมาปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอน และ

การผลิตครูจากโครงการศุภยา เพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และสร้างความพร้อมด้านอัตรากำลังในการสนองโครงการตามพระราชดำริในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โดยการคัดเลือกจากผู้สมัครที่เป็นศิษย์เก่าโรงเรียน ดชด. โดยต้องทำภารกิจ 3 ประการ คือ การเป็นครูผู้ให้ความรู้ การเป็นนักพัฒนาชุมชน และการเป็นตำรวจผู้พิทักษ์ความมั่นคงสันติสุข แม้ว่าจะต้องแบกรับภาระหนัก แต่มีความภูมิใจในความเป็นครูของโรงเรียนที่รองรับโครงการตามพระราชดำริฯ ใช้การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การเรียนรู้ร่วมกันแบบพี่สอนน้อง”

2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ด้านตัวป้อน (Input: I) พบว่า โรงเรียนควรเสนอความต้องการกับทางภาคเอกชน ควรใช้ระบบโรงเรียนคู่พัฒนา ให้การสนับสนุน และการสร้างเครือข่ายกับผู้ปกครองและศิษย์เก่า สามารถนำแนวทางการพัฒนาจากแนวทางใน การบริหารการศึกษาตาม สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2550) ในแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2550 – 2559) ที่ได้เสนอการนำแผนไปสู่การปฏิบัติไว้ว่า ควรสนับสนุนการจัดทำแผนปฏิบัติงาน ของสถานศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าร่วมในการพัฒนาแผน และการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ โดยเสริมสร้างการประสานงานจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชน ให้มีส่วนร่วม ในการพัฒนาสถานศึกษา สนับสนุนงบประมาณการดำเนินงานของสถานศึกษา

2.2 ด้านกระบวนการ (Process: P) สรุปได้ว่า โรงเรียนควรพัฒนาด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้เหมาะกับการจัดการเรียนการสอน

ทางไกล ควรขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาช่วยพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และควรจัดหาวัสดุและอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีมาจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอ สามารถนำแนวทางการพัฒนาจากข้อค้นพบในงานวิจัยของ ไพโรจน์ คงเกิด (2553 : 79-81) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการจัดการศึกษาวิถีทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนวัดท่าพญา อำเภอปากพ่อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า แนวทางการพัฒนาโครงการดังกล่าวควรมีครูคอยดูแลและให้คำแนะนำนักเรียนอยู่ในห้องเรียน ตลอดเวลาที่มีการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม อีกทั้งควรมีอุปกรณ์รับสัญญาณสำรองไว้ที่ส่วนกลางเพื่อใช้ในกรณีที่เครื่องรับสัญญาณ เครื่องใดเครื่องหนึ่งเสีย และควรจัดสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ให้มีความพร้อมเหมือนกับโรงเรียนต้นทาง

2.3 ด้านผลลัพธ์ (Output: O) สรุปได้ว่า โรงเรียนควรขอสนับสนุนบุคลากรที่สำเร็จการศึกษา สาขาวิชาภาษาอังกฤษโดยตรง ควรพัฒนาครูผู้สอน โดยการจัดอบรมการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ และควรพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย และ จัดให้มีการสอนเพิ่มเติม นอกเวลาเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาเรียม นิลพันธุ์, ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม, ศิริวรรณ วณิชพัฒน์วรชัย, อุบลวรรณ ส่งเสริม และ ชัยวัฒน์ แก้วพินางม (2556 : 149-151) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาครูภาษาอังกฤษของสถาบันภาษาอังกฤษ ตามโครงการความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กับมูลนิธิเทมาเส็ก (Temasek Foundation) และศูนย์ซีมีโอ เรลค์ (SEAMEO RELC) ประเทศสิงคโปร์ ด้วยการใช้รูปแบบการพัฒนาครูภาษาอังกฤษ DATANE

2.4 ด้านผลกระทบ (Impact: I) สรุปได้ว่า โรงเรียนควรจัดกิจกรรมแข่งขันทักษะทางวิชาการ

ภายในโรงเรียน อีกทั้งหน่วยงานต้นสังกัดควรเพิ่มบุคลากรให้เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน และควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้พัฒนานตนเอง สอดคล้องกับวิจัยของ สราวุธ เมื่อบสน (2554 : 127) เรื่องการประเมินโครงการแข่งขันความเป็นเลิศทางวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เสนอว่า ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าร่วมโครงการ ที่ได้ความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อกิจกรรม เพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ทั้งตนเองและผู้อื่น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

1.1 โรงเรียนควรนำข้อเสนอแนะจากข้อมูลที่ได้ในการวิจัยครั้งนี้ไปพัฒนาโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ด้วยการส่งเสริมการพัฒนา ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนทางไกล พัฒนาความรู้ และทักษะวิชาภาษาอังกฤษ ด้านการอ่าน การเขียน ของนักเรียนให้สูงขึ้น ครูและนักเรียนควรพัฒนาผลงานให้ได้รับรางวัลความเป็นเลิศทางวิชาการที่สามารถสร้างชื่อเสียงให้โรงเรียนได้อย่างภาคภูมิใจ และควรมีการวางแผนกับหน่วยงานอื่นเพื่อให้การสนับสนุนด้านการเงินที่จะนำช่วยเหลือกิจกรรมในโครงการอย่างต่อเนื่อง

1.2 ต้นสังกัดและหน่วยงานสนองโครงการพระราชดำริฯ ควรให้การสนับสนุนด้านบุคลากรทางการศึกษาให้เพียงพอกับจำนวนผู้เรียนและให้ตรงตามสาระการเรียนรู้ โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษการศึกษา รวมทั้งงบประมาณ และสื่อการเรียนการสอนเพื่อใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้ตรงตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ

1.3 ผู้บริหาร ครูผู้สอน ควรพัฒนา การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีความหลากหลาย และพัฒนาห้องสมุดให้ทันสมัยเป็นแหล่งเรียนรู้ให้

ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ได้อย่างเหมาะสม

1.4 ครูผู้สอนควรร่วมกับชุมชนและ ผู้ปกครองจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” เพื่อพัฒนาทักษะทางวิชาการให้กับนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การประเมินโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โดยประยุกต์รูปแบบการประเมินที่หลากหลายให้สอดคล้องกับเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประเมิน เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชน ใน การเรียนรู้ทางวิชาการของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

2.3 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการถอดบทเรียนจากการดำเนินกิจกรรมทั้ง 7 กิจกรรม ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ในโครงการส่งเสริมคุณภาพ การศึกษาตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

เอกสารอ้างอิง

- ธานี ภูติกา. (2550). *การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการตามพระราชดำริในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนของประชาชนในเขตรับผิดชอบของกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 24*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. อุดรธานี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญทิพย์ กลิ่นทุม. (2553). *การประเมินโครงการรักการอ่านของโรงเรียนวัดหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. นครปฐม.
- ผ่องพรรณ ทรัพย์มงคล. และอารีรัตน์ ภาคพิศเจริญ. (2551). *วิธีปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาและการพัฒนาครูตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี: กรณีศึกษาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านต้นมะม่วง*. *วารสารการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และ สุข ม ช น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 5(6-7), 633-641.
- ไพโรจน์ คงเกิด. (2553). *การประเมินโครงการจัดการศึกษาวิธทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนวัดท่าพญา อำเภอปากพนัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3*. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารนวัตกรรมการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช.
- มาเรียม นิลพันธุ์, ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม, ศิริวรรณ วนิชวัฒนวรชัย, อุบลวรรณ ส่งเสริม และ ชัยวัฒน์ แก้วพินงาม. (2556). *การประเมินโครงการพัฒนาครูภาษาอังกฤษของสถาบันภาษาอังกฤษ ตามโครงการความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กับมูลนิธิเทมาเล็กและ SEAMEO RELC ประเทศสิงคโปร์ (รายงานการวิจัย)*. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิไลพรรณ เสรีวัฒน์. (2555). *การประเมินเชิงระบบโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น.
- วีรภูมิ อิ่มสำราญ. (2553). *บทบาทของสถาบันแม่เร้งแห่งชาติ กับภารกิจด้านโรคมะเร็งในระดับนานาชาติ*. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรนักบริหารการทูต สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ. กรุงเทพฯ.
- สรารุณ เมื่อบสน. (2554). *การประเมินโครงการแข่งขันความเป็นเลิศทางวิชาการ ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร. นครปฐม.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2558). *สมเด็จพระเจ้าฟ้านักการศึกษาไทย*. *วารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ*, 13(2), 11.
- สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2552). *แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2550 – 2559*. กรุงเทพฯ: สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.

สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2550). *แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2550-2559)*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

องอาจ นัยพัฒน์. (2549). ประเมินโครงการ ภายใต้แผนงานพัฒนาเด็กเล็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี: กรณีศึกษาการดำเนินงานตามโครงการ ณ โรงเรียน ตชด. บ้านถ้ำหิน อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี. *วารสารภาควิชาการวัดผลและ วิจัย การศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 7 (1-2-3), 115.